

Handläggare: Marie Broberg
Telefon: 508 14 050

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Samråd om ny översiktsplan för Stockholm – remissvar

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som yttrande till stadsbyggnadskontoret.

Ärendet justeras omedelbart

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Leif Fransson
Chef avdelningen Förskola och fritid

Sammanfattning

Under november och december har ett öppet samråd för nästa översiktsplan genomförts. Samrådsunderlaget består av fokusområden som behandlar framtida behov av bland annat bostäder, parker och arbetsplatser. Underlaget presenterar även planeringsinriktningar som ska vara vägledande för den efterföljande planeringen och utgöra utgångspunkter för samarbetet med andra aktörer och i dialog med medborgare. Fokusområdena handlar bland annat om planering för en socialt sammanhållen och levande stad, ett modernt transportsystem och hållbart resande och bostadsförsörjning i en växande stad.

Samrådsunderlaget innehåller även förslag på fyra stadsbyggnadsstrategier som ska ses som en samlad strategi, där de olika delarna samverkar och stödjer varandra. De fyra strategierna är att utveckla en levande stadsmiljö i hela Stockholm, att förstärka strategiska samband i staden och regionen, att satsa på attraktiva och mångsidiga tyngdpunkter samt att fortsätta att stärka den centrala staden.

Förvaltningen anser att samrådsunderlaget överlag behandlar de aspekter som en översiktsplan för en storstad som Stockholm behöver för att utvecklas i hållbar riktning. Underlaget visar på en ambition och möjlighet att utgöra utgångspunkt för det fortsatta arbetet med översiktsplanen. Däremot saknar förvaltningen en tydlig strategi för hur staden som helhet ska utvecklas. Förvaltningen saknar konkretisering av hur tyngdpunkterna och sambanden ska utvecklas, samt utpekande av samband som knyter samman ett framtida Årstafält med Östberga och Älvsjö samt Gullmarsplan med Södermalm. Förvaltningen önskar också att översiktsplanen tydliggör hur stadsdelsområdets verksamhetsområden ska utvecklas och att Årstabergrupp uppmärksammas som viktig kollektivtrafikknutpunkt. Gröna tyngdpunkter och gröna samband, som skyddas från exploatering i framtiden, behöver pekas ut tydligare. En sådan strategi kan då markera vilka områden som kan förtätas och ges mer utpräglad stadskaraktär, samtidigt som vissa parker och grönområden säkras på lång sikt.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts av avdelningen Förskola och fritid som handlägger stadsmiljöfrågor.

Bakgrund

Översiktsplanen är, enligt plan- och bygglagen, kommunens instrument för långsiktig planering. Planen ger stöd och utgångspunkter för kommande beslut om mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling. Den gällande översiktsplanen, som antogs av kommunfullmäktige 1999 och den praktiska tillämpningen i program- och planarbete är utgångspunkter för samrådsunderlaget och Vision 2030 utgör vision och inriktning. Stadens vision ligger även i linje med framtidsbilden i den nya regionala utvecklingsplanen RUFSS 2010.

Under november och december har ett öppet samråd med alla som har intresse av nästa översiktsplan genomförts. Med utgångspunkt från samrådet ska ett förslag till översiktsplan tas fram. Våren 2009 väntas stadsbyggnadsnämnden ta ställning till om förslaget ska ställas ut. Under utställningen sker ett andra samråd. Efter sommaren 2009 ska förslaget behandlas i stadsbyggnadsnämnden och i kommunfullmäktige. Ett beslut i kommunfullmäktige kan väntas under vårvintern 2010.

Samrådsunderlaget i korthet

Fokusområden och planeringsinriktningar

Översiktsplaneringen inriktas på fokusområden som behandlar framtida behov av bland annat bostäder, parker och arbetsplatser. Underlaget presenterar även

planeringsinriktningar som ska vara vägledande för den efterföljande planeringen och utgöra utgångspunkter för samarbetet med andra aktörer och i dialog med medborgare.

Fokusområdet Stockholm som staden på vattnet har som planeringsinriktning att skapa attraktiva stråk och förbättra möjligheterna till rekreation vid staden kajer och stränder, att säkerställa god vattenkvalitet i sjöar och vattendrag samt att säkra stadens hamnfunktioner. För att Stockholm ska vara en mångsidig stad för kultur och upplevelser föreslås en planeringsinriktning för att bevara och utveckla stadens karaktäristiska värden och kvaliteter. Evenemang i Stockholms turiststråk, anläggningar och arenor ska säkerställas genom fler tillfälliga ytor för tillfälliga evenemang.

För att skapa ett starkt och brett näringsliv och utbildningssystem föreslås att goda förutsättningar för kunskaps- och tjänsteintensiva verksamheter skapas genom beredskap för ökat behov av lokaler. Staden ska även säkerställa ett brett utbud av arbetsplatser i den fysiska planeringen.

En socialt sammanhållen och levande stad har som planeringsinriktning att skapa trygga och mångsidiga mötesplatser och stråk, att satsa på befintliga folktäta områden med lokala centrum och mötesplatser. Staden ska öka förutsättningarna för samordnad planering för stadsutveckling och stärka det sociala perspektivet i planeringen. Idrott, rekreation och attraktiva grönområden ska åstadkommas genom tillgängliga parker och grönområden med god kvalitet. Ekologisk infrastruktur, kvaliteter och samband ska värnas och känsliga områden ska skyddas. Barns och ungdomars miljöer ska särskilt uppmärksammas i planeringen och det ska finnas ett rikt utbud av idrottsytor och anläggningar.

För att utveckla ett modernt transportsystem ska staden planera och effektivt genomföra Stockholmsförhandlingen och samordna planeringen med utvecklingen i de regionala kärnorna. Långsiktiga satsningar på kollektivtrafik, framförallt på spår och förbättrade förutsättningar för cykelresor och båtresor, ska prioriteras.

Staden ska också, för att klara bostadsförsörjningen i en växande stad, planera för ett kontinuerligt och varierat bostadsbyggande. Samtidigt ska nya energilösningar och tekniska försörjningssystem möjliggöras genom att staden säkerställer områden för utveckling och beredskap. Biobränsle ska utgöra basen för energiförsörjningen. Staden ska erbjuda god miljö och hälsa genom att satsa på stadsutvecklingsområden och boendemiljöer med miljöprofil. Planering för

minimerad bilanvändning ska skapa goda ljudförhållanden och förbättra luftkvaliteten.

Fyra stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt

Samrådsunderlaget lyfter fram behovet av en strategi för stadsbyggandet som stödjer en långsiktigt hållbar tillväxt. Förslaget innehåller fyra förslag på strategier som ska ses som en samlad stadsbyggnadsstrategi, där de olika delarna samverkar och stödjer varandra.

En av stadsbyggnadsstrategierna är att utveckla en levande stadsmiljö i hela staden genom att verka för en blandad stad, stärka det lokala utvecklingsarbetet samt skapa attraktiva offentliga miljöer, där gator, torg och parker ska vara trygga och säkra och ge möjligheter till möten.

Den andra stadsbyggnadsstrategin bygger på förstärkta strategiska samband i staden och regionen genom förbättrad tillgänglighet till den centrala staden, planering för nya kommunikationsstråk i södra och västra Stockholm, utveckling av och säkrade gröna samband och områden. Infrastruktur, kommunikationer, bebyggelse och grönområden ska koppla samman olika delar av staden. För Enskede-Årsta-Vantör pekas bland annat Årstastråket, Gullmarsplan – Nacka med sammanbindande stadsdelen Hammarby Sjöstad, Nynäsvägen söderut och mot Götgatan och Älvsjö – Högdalen – Farsta ut som strategiska samband.

Den tredje strategin är att satsa på attraktiva och mångsidiga tyngdpunkter – strategiska områden - genom att främja en mångfald av verksamheter där. Tyngdpunkterna ska vara tillgängliga från andra delar av staden, ha potential att växa och samla flera funktioner med kommersiell och offentlig service, kultur, idrott, verksamheter och bostäder. Utpekade tyngdpunkter i Enskede-Årsta-Vantör är Högdalen, som i samrådsunderlaget pekas ut som strategiskt område i ytterstaden, och Gullmarsplan och Årstafältet som pekas ut som strategiska områden i centrala staden.

Den fjärde strategin är bland annat att fortsätta att stärka den centrala staden genom att vidareutveckla förnyelsen av city, prioritera viktiga lägen i innerstaden, skapa en tät och mångsidig stad i Stockholms närförorter och satsa på stadsutvecklingsområdena. I stora omvandlingsområden i innerstaden och i hamn- och terminalområden ska det finnas utrymme för arbetsplatser och bostäder. Närförorter behöver kopplas samman med innerstaden och samtidigt ges kvaliteter i form av gröna områden.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I detta remissvar har förvaltningen valt att kommentera samrådsunderlaget utifrån ett allmänt ställningstagande kring underlagets övergripande innehåll, samt att kommentera de stadsbyggnadsstrategier som berör stadsdelsområdet. Det gäller framförallt utpekandet av tyngdpunkter och samband.

Förvaltningen anser att samrådsunderlaget överlag och på ett heltäckande sätt behandlar de aspekter som en översiktsplan för en storstad som Stockholm behöver för att utvecklas i hållbar riktning. Underlaget visar på en ambition och möjlighet att utgöra utgångspunkt för det fortsatta arbetet med översiktsplanen. Förvaltningen önskar att det fortsatta arbetet med den nya översiktsplanen i högre grad konkretiserar var bebyggelse för bostäder och arbetsplatser ska uppföras och lokaliseras, samt beskriver vilka områden som inte är gynnsamma för framtida exploatering och där värden som natur och rekreation istället har en viktig funktion. Detta för att byggherrar, exploatörer och såväl privata som stadens planerare ska ha tydliga och långsiktiga riktlinjer.

Högdalen pekas ut som strategiskt område och tyngdpunkt i ytterstaden och beskrivs som ett utvecklingsområde för fritid och rekreation. Förvaltningen önskar att Högdalens roll i södra Stockholm ges en mer diversifierad beskrivning och roll, då området består av mycket mer; industriområdet och dess arbetsplatser, tekniska försörjningssystem som försörjer stora delar av Stockholm samt annan infrastruktur som SL:s depå. Högdalen utgör dessutom knutpunkt för kollektivtrafik, framförallt busstrafik, och har flest påstigande på tunnelbanans gröna linje söder om Gullmarsplan. I Högdalen bor över 8 000 människor, och nästan 37 000 personer bor i det större området Hagsätra–Rågsved–Högdalen–Bandhagen–Örby.

Samrådsunderlaget pekar även ut närförorter som ska utvecklas till täta och mångsidiga strategiska områden i den centrala staden; Gullmarsplan med Globen och Slakthusområdet samt Årstafältet. Dessa utgör två skilda områden med helt olika förutsättningar. Gullmarsplansområdet är både bostadsområde, en av Stockholms mest frekventerade knutpunkter för kollektivtrafik med över 30 000 påstigande varje dag samt är föremål för pågående planering för stora idrotts- och evenemangsfunktioner. Årstafältet är istället obebyggt och utgör ett utvecklingsområde på lång sikt. I samrådsunderlaget ges områdena emellertid samma dignitet fastän arbetssätt och förutsättningar för att utveckla dem torde vara väsensskilt.

Vad gäller just Gullmarsplan-Globenområdet efterfrågar förvaltningen riktlinjer för vad som ska hända med Slakthusområdet och företagen där när hela området kring Globen och Gullmarsplan ska utvecklas med en tätare stadsbygd, bebyggas med Stockholmsarenan och utvecklas inom projektet Matstaden. Förvaltningen önskar att det fortsatta arbetet med översiktsplanen i ökad utsträckning behandlar just framtida verksamhetsområden för lättare industri, var dessa ska lokaliseras och hur de ska utvecklas. För Enskede-Årsta-Vantör gäller en sådan aspekt även verksamhetsområdet Snösätragränd i Rågsved, ett område som ligger i ett känsligt naturområde, saknar fullgoda lösningar för vatten och avlopp, som genererar mycket trafik och för vilket förvaltningen enligt stadsdelsnämndens lokala utvecklingsstrategi ska verka för en avveckling när arrendena löper ut i slutet av 2009.

Samrådsunderlaget har med utpekandet av strategiska områden i centrala staden som ambition att innerstaden ska växa ut utanför malmarna och stenstadens gränser, med förtätning och tydligare stadsstruktur. Förvaltningen anser att det är positivt att nyttja centrala lägen strax utanför stadskärnan för fler bostäder och fler funktioner. Samtidigt leder ett ökat antal bostäder, förbättrade kommunikationer och fler attraktioner och funktioner till fler människor i närförorterna, vilket i sin tur leder till ökat behov av renhållning, snöröjning, parkering och ökat trygghetsarbete. Det är därför viktigt att staden tillmötesgår de nya behov som uppstår i och med ett intensifierat markutnyttjande utanför innerstaden. Det gäller även vid stora exploateringsprojekt som Stockholmsarenan, som kan komma att generera en stor mängd transporter, både med kollektivtrafik och på vägarna och gatorna i området.

En stadsbyggnadsstrategi med satsning på strategiska områden för att avlasta de centrala delarna i är bra, och en jämnare fördelning av arbetsplatser och bostadsområden på sikt är nödvändig i en växande stad som Stockholm. Det är emellertid viktigt att mindre centrum som serverar bostadsområden utanför tyngdpunkternas direkta närhet också ges förutsättningar att överleva, med tillgång till både kommersiell och offentlig service. Det kan vara svårt att upprätthålla och bör ges uppmärksamhet i den framtida planen. Ett exempel på detta är de konkurrens effekter som kan uppstå för mindre centrumföretag i Sandsborg och Dalen då Stockholmsarenan bebyggs och Globens shoppingområde kompletteras med ytterligare kommersiella lokaler.

Samspelet mellan strategiska områden och samband kan med fördel förtydligas i det fortsatta planarbetet. Som kartan ser ut nu är sambanden något sporadiskt utpekade. Överlag är det svårt att tyda om sambanden är befintliga eller önskade,

om de är kommunikationsstråk eller om det finns andra former av kopplingar. Förvaltningen saknar samband mellan Årsta och Älvsjö, trots att Spårväg Syds förlängning från Älvsjö till Årstaberget via Östberga och Årstafältet finns med i samrådsunderlaget. Spår mellan Årsta och Älvsjö är, enligt förvaltningen, en förutsättning för att Årstafältet ska utvecklas hållbart och för att Östberga ska få bättre tillgänglighet.

Årstaberget utgör en viktig kollektivtrafikknutpunkt som ges betydelse i samband med att Årstafältet pekas ut som strategiskt område och Årstastråket som samband. I och med Citybanan och utvecklingen i områden kring Årsta; Årstafältet, Liljeholmen och Årstadal kommer stationen att spela en stor roll i stadens transportsystem, med anslutning till lokala tvärförbindelser och pendeltåg samt ökad tillgänglighet till regional- och fjärrtågstrafik. Förvaltningen önskar att i den översiktliga planeringen lyfta behovet av att utveckla denna viktiga knutpunkt och att möjliggöra för effektiva byten av transportslag, även mellan bil och spår- eller busstrafik, och att långsiktigt bereda mark för att kollektivtrafiken ska kunna utvecklas och göras mer attraktiv.

Samband i form av utvecklade kollektivtrafikstråk, som exempelvis stråket Älvsjö, Högdalen, Farsta och Skarpnäck och förslaget på förlängd tunnelbana från Hagsätra till Älvsjö, bidrar till förbättrad framkomlighet på tvären, ger möjligheter till resande med flera trafikslag och förbättrar tillgängligheten till viktiga knutpunkter. Förvaltningen vill i sammanhanget dock påpeka att det är viktigt att utpekade samband som även utgör framtida kollektivtrafikstråk inte endast planeras som transportsträckor och stationer mellan olika tyngdpunkter, utan även som fungerande sociala och offentliga platser.

Förvaltningen vill slutligen påpeka betydelsen att i det fortsatta arbetet förtydliga en samlad stadsbyggnadsstrategi för att förhindra en planering som i ökad omfattning tar gröna områden och parker i anspråk. Den långsiktiga fysiska planeringen bör därför väl väga vilka stråk och ytor med gröna värden som kan bebyggas, och vilka som ska säkras på lång sikt. Förvaltningen önskar därför att den nya översiktsplanen tydligare pekar ut gröna tyngdpunkter och gröna samband som skyddas från exploatering i framtiden. En sådan strategi förtydligar även vilka områden som kan förtätas och ges mer utpräglad stadskaraktär.

Bilaga

Stockholms översiktsplan – samrådsunderlag oktober 2008, dnr 2008-19723.